

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра фінансів, банківської і страхової справи

Затверджую:

Директор ННІМЕФ

_____

“ ___ ” _____ 2019р.

Схвалено на засіданні кафедри фінансів,
банківської і страхової справи

Протокол № ___ від “ ___ ” 2019р.

Завідувач кафедри _____ О.І. Дацій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»»

Статус дисципліни: обов'язкова професійної підготовки

Освітньо-професійна програма вищої освіти галузі знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціалізація: Фінанси, банківська справа та страхування

Форма навчання: денна Курс 1

Семестр: перший

Обсяг в кредитах ЄКТС/Всього годин: 5/150 за навчальним планом (від січень 2019р.):

- лекції(Л) 52
- семінарські (С) 16
- практичні заняття (ПЗ) _____
- лабораторні заняття (ЛЗ) _____
- самостійна робота студентів (СРС) 82

Робоча навчальна програма складена на основі навчальної програми дисципліни "Вступ до спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», підготовленої доцентом Тімко Н.І. та затвердженої на засіданні кафедри фінансів, банківської та страхової справи(протокол № 10 від 15.03.2018 р.).

Розробник робочої програми навчальної дисципліни: доц. Тімко Н.І.

Київ МАУП

Мета вивчення навчальної дисципліни

Предметом дисципліни «Вступ до спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування» є грошові відносини, які виникають в процесі розподілу і перерозподілу вартості валового суспільного продукту і частини національного багатства в зв'язку з формуванням грошових накопичень у суб'єктів господарювання і держави і використання їх для фінансування потреб господарників та всього суспільства.

Метою дисципліни є роз'яснити студентам особливості організації підготовки фахівців спеціальності фінанси, банківська справа та страхування, сформувати у студентів комплексне уявлення про функціонування фінансів різних рівнів та їх взаємозв'язки.

Завданням дисципліни є сформувати у майбутніх фахівців цілісне уявлення про систему фінансових відносин та побудову фінансової системи держави, визначити основні сфери майбутньої діяльності; ознайомити студентів з теоретичними основами вивчення фінансів, які будуть розширені при подальшому вивченні фінансових дисциплін.

Статус дисципліни – обов'язкова професійної підготовки.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Зміст курсу розкриває об'єктивний характер функціонування фінансових відносин і конкретні форми організації фінансів в різних областях суспільного життя, виходячи з основ фінансової науки, що дозволяє сформувати у майбутніх фахівців необхідний категоріальний апарат для подальшого вивчення таких дисциплін як „Фінанси”, «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Місцеві фінанси», «Страхування», «Податкова система», тощо.

Компетентності та програмні результати навчання.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування компетентності та відповідних їм вмінь, якими мають володіти випускники напряму підготовки „Менеджмент і адміністрування” освітнього рівня „бакалавр” після вивчення навчальної дисципліни "Вступ до спеціальності":

У студента мають бути сформовані такі *предметні компетентності*, які реалізуються через *знання*:

- соціальної значущості майбутньої професії фінансиста;
- теоретичних основ функціонування фінансів;
- теоретичні основи фінансової політики;
- соціально-економічної сутності, функцій і ролі фінансів;
- генезису категорії фінансів, еволюційний розвиток фінансів;
- становлення і розвиток фінансової науки;
- сутності фінансів суб'єктів господарювання;
- сутності фінансів держави;
- складових податкової системи;

- теоретичних основ побудови податкової політики;
- економічного змісту і принципи будови бюджетної системи;
- принципів та видів страхування;
- функцій та структури фінансового ринку;
- щодо механізму функціонування фінансового ринку;
- економічної суті міжнародних фінансів і міжнародні фінансові відносини;
- тенденцій розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання.

Комунікації:

- здатність до визначення основних видів фінансових фондів;
- здатність до визначення основних фінансових потоків;
- здатність оцінити сучасний фінансовий стан країни.

Аналітично- інформаційні компетенції:

- здатність до аналізу стану фінансової системи держави;
- здатність до аналізу стану валютного ринку;
- здатність до аналізу ефективності функціонування податкової системи;
- здатність до аналізу стану бюджету держави.

Передумови для вивчення дисципліни

Методичну основу дисципліни “Вступ до спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування ” становлять сучасні економічні теорії та концепції формування та розвитку фінансових відносин, світовий досвід з теорії та практики функціонування фінансового ринку, розробки провідних вчених.

Очікувані результати навчання. Після вивчення дисципліни студент повинен *уміти:*

- використовувати фінансові підручники та законодавчі акти;
- використовувати понятійно-категоріальний апарат з фінансів, банківської справи та страхування;
- оцінювати сучасний фінансовий стан країни
- оцінювати стан державного та місцевого бюджетів;
- володіння креативним мисленням щодо фінансового ринку;
- аналізувати фактори, що впливають на стан бюджету держави;
- виявляти недоліки і переваги діючого фінансового механізму;
- опанувати зміни, які відбуваються у світовій фінансовій системі;
- об'єктивно оцінювати економічні процеси та фінансову політику держави;
- аналізувати фінансові відносини в суспільстві;
- виявляти недоліки і переваги діючого фінансового механізму.

Критерії оцінювання результатів навчання

Підсумковий контроль знань студентів формується на підставі сумарного рейтингу, що включає рейтингові оцінки під час поточного контролю та рейтингову оцінку на екзамені (заліку). Згідно критеріям оцінки знань студентів за сумарним рейтингом (табл. 1) виставляється екзаменаційна оцінка.

Таблиця 1

Критерії оцінки знань студентів за сумарним рейтингом

Якісна характеристика	Кількість балів	Рейтингова оцінка	Додаткові умови
Відмінно	90-100 балів	A	
Дуже добре	82-89 балів	B	
Добре	75-81 бал	C	
Задовільно	68-74 бали	D	
Достатньо, задовільно	60-67 балів	E	
Незадовільно	35-59 балів	EX,	можливість повторного складання
Незадовільно	1-34 бали	F	повторне вивчення*

*У останньому випадку відповідно до «Положення про систему тріступеневого контролю знань студентів Міжрегіональної Академії управління персоналом» студенту рекомендується повторне слухання курсу.

Може передбачатися оцінювання за співвідношенням 85:15. В цьому випадку на залік/екзамен відводиться 15 балів (1-5 за відповідь на кожне з трьох питань екзаменаційного білету) або тестові чи інші залікові завдання.

Максимальна сума балів (поточна рейтингова + підсумкова екзаменаційна) складає 100 балів, а мінімальна сума балів по поточному контролю – 60 балів (допуск до здійснення підсумкового контролю знань).

Рекомендована шкала балів оцінювання поточного та підсумкового контролю наведено нижче в табл.2.

Таблиця 2

Розподіл балів за якими оцінюються різні види робіт

	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							Разом (мін)	Разом (макс)	Іспит	Усього
	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11				
Бали за модуль	25-35				35-50							60	85	15	100
ПК	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	25		
РТ	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	20		
М				10							10	10	20		
ІР	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	20		

Тип контролю:

ПК – поточний контроль (відповіді на семінарах, доповнення)

РТ – розв'язок задач/ тестування

М – модульна контрольна робота

ІР – індивідуальна робота

Засоби діагностики результатів навчання

Контроль є невід'ємною складовою навчання страхуванню і проводиться з метою оцінки навчальних досягнень студентів в оволодінні страхуванням згідно з визначеним чинною програмою рівнем досягнень, оцінки ефективності навчального процесу, підвищення мотивації до навчання.

Система контролю має комунікативну спрямованість, що дозволяє визначити рівень сформованості навичок і вмінь механізмів страхування. Вона характеризується зв'язністю і зростаючою складністю, і включає поточний і підсумковий види контролю.

Цілі та зміст різних видів контролю мають відповідати цілям, завданням та змісту навчання. Порядок нарахування балів і виставлення оцінок під час виконання студентами контрольних завдань зумовлюється обраним видом контролю і повинен бути зручним і практичним. Результати контролю виступають показниками успішності студентів, які можна співвідносити з очікуваними навчальними досягненнями в оволодінні страхуванням.

Поточний контроль реалізується на практичних заняттях шляхом усного опитування, перевірки конспектів, виконанням тестів і контрольних робіт, різновидів самостійної роботи, зокрема написання рефератів, творчих завдань тощо.

Завдання для проведення поточного контролю розробляються викладачами з урахуванням особливостей навчання страхуванню на відповідному курсі.

Метою підсумкового контролю, що проводиться наприкінці відповідного семестру, є визначення рівня володіння студентами засобами страхування відповідно до рейтингової системи оцінювання знань, яка додається до робочої програми навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту/заліку, який складається письмово. Залік проводиться у формі відповідей комбінованого тесту, який включає наступні різновиди роботи – теоретичні визначення та розрахункові завдання.

Програма навчальної дисципліни

Таблиця 3

Структура навчальної дисципліни

№	Курс <u>1</u> Семестр <u>1</u> Обсяг в кредитах ЄКТС 5/ Всього годин у семестрі <u>150</u> Назва змістового модуля та теми	Кількість годин, з них:					При міт- ка	
		лек- ції (Л)	семі нар. зан. (СЗ)	практ., лаб. зан. (ПЗ, ЛЗ)	інд- конс. роб. (ІКР)	сам. роб. студ. (СРС)		фор-ма конт-ролю
Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ								
1.	Тема 1. Зміст та особливості підготовки фахівців за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування	2				4	СР	
2.	Тема 2. Економічна природа і призначення фінансів	6	2			6	У,СР, ПК	
3.	Тема 3. Фінансова система та фінансова політика	6	2			8	У,КР	
4.	Тема 4 Фінансовий механізм	4	2			8	У, Т	
Змістовий модуль II. ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ								
5.	Тема 5. Державні фінанси	6	2			10	У, Т,СР	
6.	Тема 6. Місцеві фінанси	2	1			4	У, Т	
7.	Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання	8	2			10	Т,СР	
8.	Тема 8. Фінансовий ринок	6	2			8	У,СР,ПК	
9.	Тема 9. Страхування та страховий ринок	4	1			8	Т, СР	
10.	Тема 10. Банківська система.	4	1			8	Т, СР	
11.	Тема 11. Міжнародні фінанси	4	1			8	У,ПК, Т	
	Всього годин: 150	52	16			82		

Форми контролю є: усне опитування (У); контрольні роботи (КР); перевірка конспектів (ПК); перевірка завдань для самостійної роботи (СР); тестування (Т).

Зміст дисципліни “Вступ до спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування” за змістовими модулями

Перший змістовий модуль “Фінанси і фінансовий механізм” передбачає вивчення економічного змісту та еволюції фінансів та фінансових відносин. Студенти повинні розуміти роль та функції фінансів, взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Засвоєння модулю вимагає: розуміння суті фінансової системи, її складу та принципів побудови, знання видів тв. типів фінансової політики; розуміння особливостей побудови фінансового механізму та характеристик його складові елементи.

Другий змістовий модуль “Характеристика складових фінансової системи” базується на вивченні нормативно-правової бази, що визначає особливості функціонування фінансового ринку України і передбачає розгляд особливостей функціонування окремих ланок фінансової системи. Студенти повинні знати основні організації державних фінансів; особливості реалізації фінансових відносин суб'єктів господарювання; розуміти місце і роль фінансових посередників на ринку; мають набути навичок пов'язаних зі збором та опрацюванням інформації щодо характеристики окремих складових фінансової системи, аналізу та визначення тенденції їх розвитку.

Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Тема 1. Зміст та особливості підготовки фахівців за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Болонська декларація про ступені в освітній підготовці. Цілі бакалаврської підготовки. Результати, набуті на першому циклі підготовки, і можливість працевлаштування. Проблеми підготовки фахівців для фінансової системи.

Реалізація академічної мобільності студентів українських вишів. Система оцінювання знань як передумова академічної мобільності студентів. Національна рамка кваліфікацій і документи, що засвідчують рівні кваліфікації. Освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) і освітньо-кваліфікаційні програми (ОПП).

Наукові школи фінансового спрямування і їх розвиток в українських університетах

Тема 2. Економічна природа і призначення фінансів

Предмет та об'єкт дослідження науки про фінанси. Завдання та структура фінансової науки. Загальнонаукові і конкретно-наукові функції фінансової науки.

Історичний аспект виникнення фінансів. Передумови виникнення фінансів. Об'єктивна необхідність фінансів. Фінанси як економічна категорія. Фінанси як економічні відносини і як грошові фонди за рівнями управління економікою. Об'єкт, суб'єкт та функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Характерні ознаки фінансів.

Склад фінансових відносин. Функції фінансів, їх суть. Фонди грошових коштів: централізовані і децентралізовані. Взаємозв'язок фінансів з іншими вартісними категоріями.

Моделі фінансових відносин.

Тема 3. Фінансова система та фінансова політика

Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови. Загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи. Проблеми розвитку фінансової системи в Україні. Зміст та призначення фінансової політики. Види фінансової політики (бюджетна політика, податкова політика, грошово-кредитна політика, інвестиційна політика, митна політика), їх характеристика. Типи фінансової політики: жорстка регламентація; помірною регламентація; політика мінімальних обмежень. Методи реалізації фінансової політики: політика економічного розвитку, політика стабілізації, політика обмеження ділової активності. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Особливості сучасної фінансової політики України.

Тема 4. Фінансовий механізм

Суть фінансового механізму. Фінансовий механізм та його складові елементи: фінансове планування й прогнозування; фінансові показники; нормативи, ліміти, резерви; стимули і санкції; система управління фінансами. Структура фінансового механізму. Зведені та індивідуальні фінансові показники. Цілі фінансового планування. Зміст і функції фінансового планування. Принципи фінансового планування (наукова обґрунтованість; єдність фінансових планів; безперервність; стабільність). Методологія фінансового планування. Види та сутність фінансових планів. Сутність збалансованості фінансового плану. Бюджет (кошторис) як інструмент фінансового планування. Гнучкість планування та його значення для підприємства. Види фінансового планування за плановим періодом. Ревізія та аудит. Система фінансових балансів.

Управління фінансами та його складові елементи. Організація управління фінансами в Україні. Стратегічне та оперативне управління фінансами. Розподіл функцій в управлінні фінансами між державними органами. Функції Міністерства фінансів України та його структурних підрозділів в управлінні фінансами. Зміст, сфера та принципи фінансового контролю. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю. Класифікація фінансового контролю. Форми та методи фінансового контролю. Організація фінансового контролю в Україні. Відмінності фінансового контролю та аудиту.

Змістовий модуль II.

ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Тема 5. Державні фінанси

Сутність та значення державних фінансів. Склад державних фінансів: сукупність усіх бюджетів держави; централізовані (прибутки державних підприємств і організацій; надходження від державного страхування; прибуток і надходження від зовнішньоекономічної діяльності держави; надходження від населення) і децентралізовані (прибуток; амортизаційні відрахування; кредит банку; кредиторська заборгованість; кошти, отримані від випуску цінних паперів) фонди цільового призначення; фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит; державне особисте і майнове страхування.

Особливості діяльності фінансистів в секторі державних фінансів

Призначення бюджету в економіці. Державний бюджет як економічна категорія. Функції державного бюджету (аккумулятивна, розподільча, контрольна). Види державний бюджетів. Структура бюджетної класифікації в Україні – прибутки бюджету; витрати бюджету; фінансування бюджету; державний борг. Функціональна структура витрат бюджетів. Бюджетна система України. Склад бюджетної системи України. Використання бюджету у процесах регулювання економіки та забезпечення добробуту населення.

Призначення податків у економічній системі держави. Історичний аспект виникнення і розвитку податків. Функцій податків: фіскальна, розподільча, регулююча. Податкова система України: загальнодержавні та місцеві податки і збори. Види і форми податків. Принципи створення податкових систем.

Сутність державного кредиту, його роль, функції та характерні ознаки. Класифікація державних позик та форми державного кредиту. Державний борг: сутність, види та обслуговування.

Тема 6. Місцеві фінанси

Сутність місцевих фінансів. Територіальна громада. Компетенції місцевого самоврядування.

Роль місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку регіонів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

Державна регіональна фінансова політика. Вертикальний та горизонтальний фіскальний дисбаланс, фінансове вирівнювання. Депресивна територія.

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Характеристика організаційно-правових форм суб'єктів господарювання. Категорії „підприємництво” та „підприємство”.

Основи організації фінансів суб'єктів господарювання (підприємств) реального сектору економіки. Функції фінансів підприємств: забезпечуючи, контрольна, розподільча. Сфера

фінансових відносин підприємств. Принципи організації та функціонування фінансів підприємницьких структур.

Джерела формування та розміщення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання (підприємств): їх склад і характеристика (власні, позичені, залучені). Поняття статутного, резервного капіталу, додатково вкладеного капіталу, нерозподіленого прибутку.

Оборотні та необоротні активи підприємства.

Особливості роботи фінансистів на підприємствах.

Тема 8. Фінансовий ринок

Сутність фінансового ринку, необхідність і передумови його створення. Структура фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків (за терміном обігу фінансових активів; за видами фінансових активів, що обертаються на ринку; за умовами обертання фінансових активів; за організаційними формами; за умовами передачі фінансових активів в користування тощо). Суб'єкти фінансового ринку.

Фінансові активи та фінансові інструмент.

Функції фінансових посередників в економіці. Класифікація фінансових посередників. Характеристика небанківських фінансово-кредитних установ: страхова компанія, кредитна спілка, компанія по управлінню активами, інститут спільного інвестування тощо.

Валютний ринок та його функції. Валютна цінність, валюта. Умови конвертованості валют. Валютні операції.

Кредитний ринок. Структура, особливості організації.

Ринок цінних паперів: функції, структура (організований та неорганізований ринок, первинний та вторинний тощо). Характеристика інструментів ринку цінних паперів: пайових, боргових, похідних. Особливості випуску та обігу акцій, облігацій, веселів тощо.

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Функції страхування. Принципи страхування

Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований отримувач.

Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.

Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.

Перестраховання. Необхідність і роль перестраховання в забезпеченні сталості страхових операцій.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній.

Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 10. Банківська система

Зміст і завдання діяльності банків на ринку. Економічна сутність банків. Функції банків. Класифікація комерційних банків.

Одно- та дворівневі банківські системи.

Характеристика пасивних операцій банків. Порядок формування статутного фонду банку. Ресурси комерційних банків: власні, залучені. Характеристика активних операцій банків: кредитні, інвестиційні. Умови банківського кредитування. Портфелі цінних паперів банку. Банківські послуги.

Центральний банк та його роль в економіці. Функції Центрального банку та його повноваження.

Завдання підготовки фахівців банківської справи.

Тема 11. Міжнародні фінанси

Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові відносини. Світовий фінансовий ринок. Тенденції світового фінансового ринку, чинники, що їх визначають. Відмінності міжнародних фінансових ринків від національних. Сегменти міжнародного фінансового ринку.

Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій.

Організації системи ООН. Регіональні банки розвитку. Банк міжнародних розрахунків. Паризький і Лондонський клуби.

Міжнародний валютний фонд. Держави-члени фонду та їх квоти. Органи управління Фонду. Джерела створення ресурсів Фонду та їх використання.

Група Світового банку. Міжнародний банк реконструкції і розвитку. Міжнародна асоціація розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороннє: інвестиційно-гарантійне агентство.

Валютно-кредитні та фінансові організації європейських країн. Організації Європейського Співтовариства. Європейський банк реконструкції та розвитку.

Участь України в міжнародних фінансових організаціях. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні.

Плани лекцій

Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Лекція 1.

Тема 1. Зміст та особливості підготовки фахівців за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

1. Болонська декларація про ступені в освітній підготовці.
2. Цілі бакалаврської підготовки.
3. Результати, набуті на першому циклі підготовки, і можливість працевлаштування.
4. Проблеми підготовки фахівців для фінансової системи.
5. Реалізація академічної мобільності студентів.
6. Національна рамка кваліфікацій і документи, що засвідчують рівні кваліфікації.
7. Освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) і освітньо-кваліфікаційні програми (ОПП).
8. Наукові школи фінансового спрямування і їх розвиток в українських університетах

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 7; 10-17]

Лекція 2.

Тема 2. Економічна природа і призначення фінансів

1. Сутність, предмет та об'єкт „фінансової науки”
2. Економічна сутність фінансів та їх роль в системі ринкових відносин
3. Функцій фінансів
4. Взаємозв'язок фінансів з іншими вартісними категоріями
5. Моделі фінансових відносин

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17]

Лекція 3.

Тема 3. Фінансова система та фінансова політика

1. Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови.
2. Зміст та призначення фінансової політики.
3. Види фінансової політики, їх характеристика.
4. Типи та методи реалізації фінансової політики

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17; 24; 30; 32]

Лекція 4.

Тема 4. Фінансовий механізм

1. Фінансовий механізм та його роль в реалізації фінансової політики
2. Суть і методи управління фінансами.
3. Фінансове планування і прогнозування

4. Необхідність і суть фінансового контролю.
5. Види, методи і форми фінансового контролю.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17; 24; 30; 32]

Лекція 5.

Змістовий модуль II. ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Тема 5. Державні фінанси.

1. Система державних фінансів, їх роль та призначення
2. Особливості діяльності фінансистів в секторі державних фінансів
3. Бюджет, його функції та види
4. Побудова бюджетної системи
5. Бюджетна класифікація, доходи та видатки бюджету.
6. Бюджетний дефіцит та джерела його фінансування
7. Соціально-економічна суть податків та їх функції
8. Класифікація податків
9. Податкова система.
10. Сутність державного кредиту, його форми.
11. Державний борг: сутність, види та обслуговування.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 12-19]

Лекція 6.

Тема 6. Місцеві фінанси

1. Сутність місцевих фінансів
2. Місцеві бюджети
3. Державна регіональна фінансова політика та фінансове вирівнювання

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 12-19; 41; 47]

Лекція 7.

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання

1. Поняття суб'єкта господарювання. Класифікація суб'єктів господарювання
2. Зміст та основні принципи організації фінансів підприємств, їх функції
3. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання (підприємств), їх склад і характеристика
4. Особливості діяльності фінансистів в сфері фінансів підприємств

Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 12-19; 20; 42; 48]

Лекція 8.

Тема 8. Фінансовий ринок

1. Сутність та необхідність функціонування фінансового ринку, його структура.
2. Фінансові посередники

3. Валютний ринок та валютні операції.
4. Ринок кредитних ресурсів.
5. Ринок цінних паперів.
6. Види цінних паперів, їх характеристика.
7. Завдання підготовки фахівців для фінансових посередників

Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 12-19; 25; 31-33; 36]

Лекція 9.

Тема 9. Страхування і страховий ринок

1. Економічна суть і значення страхування
2. Форми і види страхування
3. Страховий ринок

Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 10; 12-19; 29]

Лекція 10.

Тема 10. Банківська система

1. Економічна сутність банків. Одно- та дворівневі банківські системи
2. Класифікація комерційних банків
3. Характеристика основних операцій банків
4. Центральний банк та його роль в економіці. Функції Центрального банку та його повноваження.
5. Завдання підготовки фахівців банківської справи

Рекомендовані джерела інформації [1-6; 12-19; 21; 23; 34-40; 44; 49]

Лекція 10.

Тема 11. Міжнародні фінанси

1. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів
2. Світовий фінансовий ринок
3. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції

Рекомендовані джерела інформації [1-8; 10-19; 26; 33; 43; 46]

Плани семінарських занять

Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Семінарське заняття 1.

Тема 2. Економічна природа і призначення фінансів

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Предмет та об'єкт дослідження науки про фінанси.
2. Завдання та структура фінансової науки.
3. Загальнонаукові і конкретно-наукові функції фінансової науки.
4. Передумови виникнення фінансів.
5. Фінанси як економічна категорія.
6. Фінанси як економічні відносини і як грошові фонди за рівнями управління економікою.
7. Об'єкт, суб'єкт та функції фінансів.
8. Склад фінансових відносин.
9. Фонди грошових коштів: централізовані і децентралізовані.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17]

Семінарське заняття 2.

Тема 3. Фінансова система та фінансова політика

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови.
2. Характеристика сфер і ланок фінансової системи.
3. Зміст та призначення фінансової політики.
4. Види фінансової політики (бюджетна політика, податкова політика, грошово-кредитна політика, інвестиційна політика, митна політика).
5. Типи фінансової політики: жорстка регламентація; помірна регламентація; політика мінімальних обмежень.
6. Методи реалізації фінансової політики: політика економічного розвитку, політика стабілізації, політика обмеження ділової активності.
7. Фінансова стратегія і фінансова тактика.

Дискусійні питання до семінарського заняття

1. Особливості сучасної фінансової політики України.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17; 24; 30; 32]

Семінарське заняття 3.

Тема 4. Фінансовий механізм

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Фінансовий механізм та його складові елементи: фінансове планування й прогнозування; фінансові показники; нормативи, ліміти, резерви; стимули і санкції; система управління фінансами.
2. Цілі фінансового планування. Зміст і функції фінансового планування.

3. Принципи фінансового планування (наукова обґрунтованість; єдність фінансових планів; безперервність; стабільність).
4. Види та сутність фінансових планів.
5. Бюджет (кошторис) як інструмент фінансового планування.
6. Види фінансового планування за плановим періодом.
7. Ревізія та аудит. Система фінансових балансів.
8. Стратегічне та оперативне управління фінансами.
9. Розподіл функцій в управлінні фінансами між державними органами.
10. Зміст, сфера та принципи фінансового контролю.
11. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю.
12. Форми та методи фінансового контролю.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17; 24; 30; 32]

Змістовий модуль II. ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Семінарське заняття 4.

Тема 5. Державні фінанси

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Сутність та значення державних фінансів.
2. Склад державних фінансів: сукупність усіх бюджетів держави; централізовані (прибутки державних підприємств і організацій; надходження від державного страхування; прибуток і надходження від зовнішньоекономічної діяльності держави; надходження від населення) і децентралізовані (прибуток; амортизаційні відрахування; кредит банку; кредиторська заборгованість; кошти, отримані від випуску цінних паперів) фонди цільового призначення; фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит; державне особисте і майнове страхування.
3. Призначення бюджету в економіці.
4. Функції державного бюджету (акумулятивна, розподільча, контрольна).
5. Структура бюджетної класифікації в Україні – прибутки бюджету; витрати бюджету; фінансування бюджету; державний борг.
6. Склад бюджетної системи України.
7. Призначення податків у економічній системі держави.
8. Функцій податків: фіскальна, розподільча, регулююча.
9. Податкова система України: загальнодержавні та місцеві податки і збори.
10. Види і форми податків.
11. Сутність державного кредиту, його роль, функції та характерні ознаки.

Дискусійні питання до семінарського заняття

1. Державний борг: сутність, види та обслуговування. Стан та розв'язання проблем державного боргу в Україні.

Тема 6. Місцеві фінанси

1. Сутність місцевих фінансів.
2. Роль місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку регіонів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

Дискусійні питання до семінарського заняття

1. Державна регіональна фінансова політика в Україні.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 12-19; 41; 47]

Семінарське заняття 5.

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації.
2. Класифікація суб'єктів господарювання.
3. Характеристика організаційно-правових форм суб'єктів господарювання. Категорії „підприємство” та „підприємство”.
4. Функції фінансів підприємств: забезпечуючі, контрольна, розподільча. Сфера фінансових відносин підприємств. Принципи організації та функціонування фінансів підприємницьких структур.
5. Джерела формування та розміщення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання (підприємств): їх склад і характеристика (власні, позичені, залучені). Поняття статутного, резервного капіталу, додатково вкладеного капіталу, нерозподіленого прибутку.
6. Оборотні та необоротні активи підприємства.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 12-19; 20; 42; 48]

Семінарське заняття 6.

Тема 8. Фінансовий ринок

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Сутність фінансового ринку, необхідність і передумови його створення.
2. Структура фінансового ринку.
3. Класифікація фінансових ринків (за терміном обігу фінансових активів; за видами фінансових активів, що обертаються на ринку; за умовами обертання фінансових активів; за організаційними формами; за умовами передачі фінансових активів в користування тощо).
4. Суб'єкти фінансового ринку.

5. Фінансові активи та фінансові інструмент.
6. Функції фінансових посередників в економіці.
7. Класифікація фінансових посередників.
8. Валютний ринок та його функції.
9. Кредитний ринок. Структура, особливості організації.
10. Ринок цінних паперів: функції, структура (організований та неорганізований ринок, первинний та вторинний тощо).
11. Характеристика інструментів ринку цінних паперів: пайових, боргових, похідних.
Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 12-19; 25; 31-33; 36]

Семінарське заняття 7.

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва.
2. Функції страхування. Принципи страхування
3. Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований отримувач.
4. Форми і методи страхового захисту.
5. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.
6. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.
7. Поняття страхового ринку і його організаційна структура.

Тема 10. Банківська система

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Зміст і завдання діяльності банків на ринку. Функції банків.
2. Класифікація комерційних банків.
3. Одно- та дворівневі банківські системи.
4. Характеристика пасивних операцій банків.
5. Порядок формування статутного фонду банку.
6. Характеристика активних операцій банків: кредитні, інвестиційні.
7. Банківські послуги.
8. Центральний банк та його роль в економіці. Функції Центрального банку та його повноваження.

Рекомендовані джерела інформації [1-6; 10; 12-19; 21; 23; 29; 34-40; 44; 49]

Семінарське заняття 8.

Тема 11. Міжнародні фінанси

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів.
2. Світовий фінансовий ринок. Тенденції світового фінансового ринку, чинники, що їх визначають.
3. Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій.

Дискусійні питання до семінарського заняття

1. Участь України в міжнародних фінансових організаціях. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні.

Рекомендовані джерела інформації [1-8; 10-19; 26; 33; 43; 46]

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Важливою складовою роботи студентів є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи студентів, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентів.

Самостійна робота є обов'язковою при підготовці до практичних занять, для складання заліку з навчальної дисципліни, тому вона повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань. Значно підвищується значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно – модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Мета самостійної роботи – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості - умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Форми самостійної роботи: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою; вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів; пошук і опрацювання матеріалів через мережу Інтернет; узагальнення та аналіз фактичних даних; проведення самостійних наукових досліджень; підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій; виконання індивідуальних завдань; написання контрольних робіт.

Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Тема 1. Зміст та особливості підготовки фахівців за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Протягом семестру студент може підготувати та захистити не більше чотирьох рефератів.

Теми рефератів

1. Зміст освітньо-кваліфікаційних характеристики здобувача вищої освіти напряму Фінанси, банківська справа та страхування.

2. Наукові школи фінансового спрямування і їх розвиток в українських університетах

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 7; 10-17]

Тема 2. Економічна природа і призначення фінансів

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Історичний аспект виникнення фінансів.

Теми рефератів

1. Завдання та структура фінансової науки.

2. Функції фінансів, їх суть.

3. Фонди грошових коштів: централізовані і децентралізовані. Роль фінансів у кругообігу основних засобів.

4. Необхідність фінансів в умовах ринкової економіки.

5. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів.

6. Поняття, джерела та використання фінансової інформації.

7. Моделі фінансових відносин.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17]

Тема 3. Фінансова система та фінансова політика

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Інвестиційна політика держави.

2. Митна політика держави

Теми рефератів

1. Фінансова система та її склад.

2. Проблеми розвитку фінансової системи в Україні. Фондова форма формування та використання фінансових ресурсів.

3. Фінанси державних підприємств і організацій.

4. Фінансова політика держави.

5. Аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на фінансову політику країни.

6. Охарактеризуйте інфраструктуру фінансової системи України.

7. Огляд нормативно-правового забезпечення щодо функціонування окремих сегментів фінансового ринку.

8. Фінансова система України як сукупність ланок фінансових відносин, її структура.

9. Зміст та призначення фінансової політики.

10. Цілі грошово-кредитної політики, інструменти впливу.
11. Типи фінансової політики: жорстка регламентація; помірна регламентація; політика мінімальних обмежень.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17; 24; 30; 32]

Тема 4. Фінансовий механізм

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Принципи фінансового планування (наукова обґрунтованість; єдність фінансових планів; безперервність; стабільність).
2. Сутність збалансованості фінансового плану. Види фінансового планування за плановим періодом.
3. Функції Міністерства фінансів України та його структурних підрозділів в управлінні фінансами.
4. Відмінності фінансового контролю та аудиту.

Теми рефератів

1. Зміст процесу формування та вдосконалення фінансового механізму України.
2. Значення фінансового контролю у реалізації фінансової політики та фінансових планів.
3. Об'єкти, суб'єкти, функції державного управління фінансами
4. Органи державного фінансового контролю.
5. Права й обов'язки органів виконавчої влади в галузі управління фінансами.
6. Системи управління державними фінансами.
7. Суб'єкти фінансового контролю.
8. Форми і методи фінансового контролю.
9. Бюджет (кошторис) як інструмент фінансового планування.
10. Фінансовий механізм та його складові елементи.
11. Фінансові нормативи, ліміти, резерви.
12. Фінансові стимули і санкції.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-7; 10-17; 24; 30; 32]

Змістовий модуль II.

ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Тема 5. Державні фінанси

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Організація бюджетного процесу в Україні відповідно до Бюджетного кодексу.

2. Використання бюджету у процесах регулювання економіки та забезпечення добробуту населення.

3. Проаналізуйте нормативно-правові зміни щодо оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Систематизуйте напрями та види оподаткування фізичних осіб з урахуванням діючих ставок.

4. Проаналізуйте нормативно-правові зміни щодо оподаткування доходів юридичних осіб в Україні. Систематизуйте напрями та види оподаткування фізичних осіб з урахуванням діючих ставок.

Теми рефератів

1. Бюджет як основний фінансовий план держави.
2. Бюджетна політика, її зміст і мета.
3. Бюджетний вплив на забезпечення економічного та соціального розвитку країни.
4. Бюджетний механізм, форми і методи мобілізації і використання фінансових ресурсів.
5. Бюджетний процес та його елементи
6. Взаємозалежність ВВП та бюджету.
7. Види податкових ставок. Пропорційні, прогресивні, регресивні ставки.
8. Визначте фактори, що визначають стан бюджету.
9. Відповідальність за порушення податкового законодавства.
10. Внутрішній та зовнішній державний борг
11. Вплив державної податкової політики на розвиток економіки
12. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на бюджетну політику держави.
13. Державний борг і управління ним
14. Державний кредит як економічна категорія, його класифікація.
15. Джерела та методи формування доходів бюджету.
16. Економічна сутність бюджету та його функції
17. Елементи податку: суб'єкт, об'єкт, джерело, одиниця оподаткування, податкова ставка, податкова квота, податкові пільги.
18. Мета, об'єкти і суб'єкти бюджетного контролю
19. Методи управління зовнішнім боргом.
20. Методи фінансування бюджетного дефіциту і наслідки їх застосування.
21. Непрямі податки, їх склад та характеристика.
22. Організація виконання бюджету.
23. Пільги з податку на додану вартість.
24. Податок на доходи фізичних осіб та його податкові елементи.
25. Податок на прибуток підприємств в податковій системі України: сутність і значення.
26. Поняття та види мита. Законодавча основа стягнення мита.

27. Поточний бюджет і бюджет розвитку.
28. Поточні видатки та видатки розвитку.
29. Причини виникнення бюджетного дефіциту.
30. Проблеми отримання та повернення міжнародних кредитів.
31. Регулювання платіжного балансу.
32. Розподіл доходів та витрат між окремими видами бюджетів України.
33. Розподіл податків між ланками фінансової системи.
34. Роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах у суспільстві.
35. Система податкових органів в Україні, їх завдання та функції.
36. Склад платіжного балансу.
37. Податкове законодавства в Україні.
38. Способи фінансування бюджетного дефіциту та наслідки їх використання.
39. Структура бюджетної класифікації.
40. Структура бюджетної системи України.
41. Сутність податкового контролю.
42. Управління державним кредитом.
43. Характеристика стану бюджету: рівновага доходів і видатків; бюджетний надлишок; бюджетний дефіцит. Фактори, що визначають стан бюджету.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 12-19]

Тема 6. Місцеві фінанси

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Територіальна громада. Компетенції місцевого самоврядування.

Теми рефератів

1. Економічна сутність та призначення цільових фінансових позабюджетних фондів
2. Місцеві фінанси у фінансовій системі країни.
3. Фінансові проблеми місцевого самоврядування.
4. Права і обов'язки органів виконавчої влади в області управління фінансами.
5. Вплив місцевих фінансів на економічний розвиток регіонів.
6. Джерела, склад і структура доходів місцевих бюджетів.
7. Види податкових надходжень до місцевих бюджетів.
8. Роль загальнодержавних і місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів.
9. Місцеві позики як інструмент поновлення доходів місцевих бюджетів.
10. Власні доходи місцевих бюджетів — основа фінансової незалежності місцевого самоврядування.
11. Призначення та види бюджетних трансфертів.

12. Вертикальний та горизонтальний фіскальний дисбаланс, фінансове вирівнювання.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 12-19]

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації.
2. Класифікація суб'єктів господарювання.

Теми рефератів

1. Суть, функції та роль фінансів підприємств.
2. Грошові фонди і фінансові ресурси.
3. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.
4. Формування статутного капіталу підприємства в залежності від організаційно-правової форми.
5. Принципи організації фінансів підприємств.
6. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи, завдання і функції управління фінансами підприємств.
7. Джерела формування оборотних коштів.
8. Джерела формування та розміщення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.
9. Нерозподілений прибуток підприємства: зміст, джерела формування та використання.
10. Необоротні активи підприємства.
11. Форми фінансової звітності підприємства.
12. Кредитне фінансування суб'єктів господарювання.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 12-19; 41; 47]

Тема 8. Фінансовий ринок

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Характеристика небанківських фінансово-кредитних установ: страхова компанія, кредитна спілка, компанія по управлінню активами, інститут спільного інвестування тощо.

Теми рефератів

1. Визначення та економічна сутність фінансового ринку в кругообігу фінансових ресурсів. Попит та пропозиція грошей.
2. Ресурси фінансової системи: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси населення.
3. Роль фінансового ринку у функціонуванні фінансової системи
4. Структура фінансового ринку за видами фінансових ресурсів.
5. Структура фінансового ринку: характеристика складових.
6. Суб'єкти (учасники) фінансового ринку України.

7. Функції фінансового ринку.
8. Фінансові активи та фінансові інструмент.
9. Класифікація фінансових посередників.
10. Характеристика небанківських фінансово-кредитних установ: страхова компанія, кредитна спілка, компанія по управлінню активами, інститут спільного інвестування тощо.
11. Валютний ринок та його функції.
12. Валютна цінність, валюта. Умови конвертованості валют. Валютні операції.
13. Кредитний ринок. Структура, особливості організації.
14. Ринок цінних паперів: функції, структура (організований та неорганізований ринок, первинний та вторинний тощо).
15. Характеристика інструментів ринку цінних паперів: пайових, боргових, похідних.
16. Особливості випуску та обігу акцій в Україні.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 12-19; 20; 42; 48]

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Перестраховання. Необхідність і роль перестраховання в забезпеченні сталості страхових операцій.

Теми рефератів

1. Формування фондів самострахування суб'єктами ринкових відносин.
2. Поняття, функції та класифікація страхування.
3. Страхові фонди, їх види і призначення.
4. Поняття, функції та учасники страхового ринку
5. Діяльність з перестраховання.
6. Особливості фінансових відносин у сфері страхування
7. Державне регулювання страхового ринку.
8. Обовязкове та добровільне страхування.
9. Особливості діяльності компаній зі страхування життя.
10. Формування резервів страхової компанії.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5; 6; 10; 12-19; 29]

Тема 10. Банківська система

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Порядок створення комерційного банку.
2. Порядок ліцензування банківської діяльності.

Теми рефератів

1. Характерні ознаки та види комерційних банків України.

2. Іпотечні банки та перспективи їх діяльності в Україні.
3. Інвестиційні банки та необхідність їх в Україні.
4. Формування ресурсної бази комерційного банку.
5. Організація банками безготівкових розрахунків між господарюючими суб'єктами.
6. Банківські послуги — перспективне джерело зростання доходів комерційних банків.
7. Проблеми стабільності комерційних банків в Україні.
8. Формування та розвиток комерційних банків в Україні.
9. Сучасний стан комерційних банків в Україні та шляхи його зміцнення.
10. Активні операції комерційного банку.
11. Пасивні операції комерційного банку.
12. Іпотечний кредит і перспективи його розвитку.
13. Лізинг в Україні.
14. Комерційні послуги комерційних банків.
15. Походження центральних банків та їх розвиток.
16. Основи функціонування Національного банку України.
17. Функції центрального банку та їх зміст.
18. Незалежність центрального банку та чинники, що її визначають.
19. Центральний банк як фінансовий агент та банкір уряду.
20. Проблеми розвитку кредитної системи України.
21. Національний банк України та його функції.
22. Стан банківської системи України.
23. Забезпечення стійкості банківської системи.
24. Повноваження НБУ в сфері валютного контролю.
25. Обґрунтування ролі і значення центрального банку як органу валютного регулювання в ринковій економіці.
26. Основні функції центрального банку та особливості їх прояву в сучасних умовах.

Рекомендовані джерела інформації [1-6; 12-19; 21; 23; 34-40; 44; 49]

Тема 11. Міжнародні фінанси

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Організації системи ООН.
2. Регіональні банки розвитку. Банк міжнародних розрахунків. Паризький і Лондонський клуби.
3. Валютно-кредитні та фінансові організації європейських країн.

Теми рефератів

1. Поняття платіжного балансу і його роль у валютно-фінансових відносинах країн.

2. Структура платіжного балансу відповідно до міжнародних стандартів.
3. Стан платіжного балансу України.
4. Аналіз структури платіжного балансу України. Тенденції, висновки та пропозиції щодо поліпшення його показників
5. Вплив дефіциту платіжного балансу держави на курс національної валюти.
6. Міжнародний валютний фонд держави – члени фонду, їх квоти, органи управління Фонду, джерела створення його ресурсів та їх використання, типи позик Фонду, умови їх надання та одержувачі.
7. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк), держави-члени Світового банку, джерела створення ресурсів та їх використання, типи позик Світового банку, умови їх надання та одержувачі.
8. Діяльність Європейського банку реконструкцій та розвитку.
9. Участь України в міжнародних фінансових організаціях, перспективи розвитку.

Рекомендовані джерела інформації [1-8; 10-19; 26; 33; 43; 46]

Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється в формі індивідуальних консультацій зі студентами по питанням тематичного навчального плану, завданням для самостійного для самостійної роботи студентів та виконанню контрольних (реферативних) робіт. Час проведення встановлюється згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи

Подаються у вигляді аналітичної записки (4-5 стор.) або презентації (8-10 слайдів), що має (на відміну від реферата) не тільки відбивати опрацювання базових посібників і володіння основними категоріями, а й передбачає збір аналітичної інформації, на підставі якої здійснюється доведення чи спростування базового положення. Протягом семестру студент може підготувати три індивідуальні роботи.

1. Проаналізуйте структуру доходів та витрат державного бюджету України за 2 роки. Визначте основні джерела формування бюджету та напрямів його використання.
2. Розглянути динаміку та структуру внутрішнього боргу країни (за 3 роки).
3. Використання інструментів монетизації бюджетного дефіциту в Україні.
4. Аналіз динаміки процесів інфляції (дефляції). Причини та наслідки.
5. Стан банківської системи України. Проблема стійкості банківської системи.
6. Динаміка кредитування суб'єктів господарювання в Україні (за 3 роки): характеристика строкової, валютної структури, цільового призначення позик.
7. Охарактеризуйте складові та параметри кредитного ринку України в динаміці (суб'єкти, ставки) за 3 роки.

8. Динаміка споживчого кредитування в Україні (за 3 роки): характеристика строкової, валютної структури, цільового призначення позик.
9. Проаналізуйте параметри страхового ринку України за останні 2 роки: кількість страхових компаній, їх розподіл за видами страхування, обсяги страхових виплат. Зробіть висновки про ефективність діяльності страхового ринку України.
10. Обґрунтувати яким чином і які із функцій центрального банку забезпечують реалізацію стратегічних цілей економічного розвитку.
11. Визначити, яка із функцій центрального банку відповідає за регулювання грошової маси в обігу. Дати її характеристику. Проаналізувати зміни грошової маси впродовж останніх 5 років, пояснити причини таких змін.
12. Охарактеризуйте стан валютного ринку України за механізмами здійснення торгівлі валютою та порівняйте його зі світовими тенденціями.
13. Проаналізуйте динаміку курсу гривні (за 3 роки). Проаналізуйте причини та наслідки девальвації національної грошової одиниці.
14. Проаналізуйте зміни складових платіжного балансу України за 3 роки. Дайте оцінку негативних та позитивним змінам. Який вплив вони мають на формування курсу національної грошової одиниці.
15. Валютне регулювання в Україні: мета, інструменти, заходи. Проаналізуйте ключові напрями реалізації за останній рік. Наведіть приклади використання валютних обмежень.
16. Обґрунтувати роль та значення офіційних золотовалютних резервів країни. Проаналізувати їх зміну впродовж останніх п'яти років.
17. Проаналізувати динаміку золотовалютних резервів України за останні 5 років та визначити як позначається зміна золотовалютних резервів на внутрішньому грошовому обігу.
18. Обґрунтувати необхідність управління центральним банком офіційними золотовалютними резервами країни. Проаналізувати чи дотримується НБУ оптимальної структури золотовалютних резервів.
19. Розглянути динаміку зовнішнього боргу країни за останні 5 років.
20. Проаналізувати необхідність оптимізації розміру золотовалютних резервів країни відповідно до обсягів зовнішнього боргу та імпортних операцій.
21. Проаналізувати динаміку обсягів зовнішнього боргу України за останні 5 років, вказати причини.

Форми поточного та підсумкового контролю

У процесі вивчення дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів.

Екзаменаційна оцінка виставляється відповідно до сумарного рейтингу студента.

Приблизне рекомендоване співвідношення між балами за роботу протягом семестру та безпосередньо за екзаменаційну роботу складає 65:35.

Поточний контроль знань, який здійснюється протягом семестру, базується на таких видах навчальних робіт:

а) робота на семінарах над теоретичними питаннями курсу: ґрунтовні відповіді, фіксовані виступи, доповнення;

б) розв'язок задач та виконання тестів;

в) написання контрольних робіт: міні контрольних (за поточною темою) та модульних контрольних робіт (підсумкових за рядом тем).

Рекомендована шкала балів за видами навчальних робіт в таблиці 4.

Таблиця 4

Шкала балів за видами навчальних робіт

№ ч/т	Види навчальних робіт	Максимальна оцінка у балах за виконання	Примітка
1.	Відповіді на семінарах	0-5	За семінар, незалежно від кількості відповідей
2.	Доповнення	2,5	За семінар
3.	Розв'язок задач: -індивідуальний; - участь у колективному розв'язку	0-5 2,5	За практичне заняття незалежно від кількості задач; За заняття
4.	Тестування	0-5	За одне правильно виконане завдання
5.	Фіксований виступ (аналіз проблеми)	0-5	За один виступ
6.	Міні-контрольні (за поточною темою)	0-5	Загалом за контрольну
7.	Модульні контрольні роботи	0- 10	За одну роботу

Тестування та міні контрольні можуть здійснюватися за матеріалами, наведеними у розділі VI «Завдання для самостійної роботи студентів». Теми фіксованих виступів пропонуються до кожного заняття курсу у розділі V «Плани семінарських занять».

Модульні контрольні роботи проводяться у формі тестів і задач, оскільки такий варіант контролю знань оптимальний як з точки зору зручності перевірки робіт, так і з точки зору можливості використання комп'ютерних технологій проведення цих робіт. У разі потреби контрольні роботи можуть здійснюватися і у традиційній формі письмової відповіді на поставлені запитання. У такому випадку завданнями контрольних робіт можуть виступати питання підсумкового контролю, кількість яких буде обмежена тематичним спрямуванням відповідного модулю.

Протягом викладання дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів за наступною схемою:

	<i>Тема</i>	<i>Форма контролю</i>
Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ		
1.	Зміст та особливості підготовки фахівців за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування	перевірка самостійної роботи
2.	Економічна природа і призначення фінансів	усне опитування, перевірка конспектів, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
3.	Фінансова система та фінансова політика	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
4.	Фінансовий механізм	усне опитування, перевірка самостійної роботи, модульна контрольна робота №1
Змістовий модуль II. ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ		
5.	Державні фінанси	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
6.	Місцеві фінанси	усне опитування, перевірка самостійної роботи
7.	Фінанси суб'єктів господарювання	перевірка конспектів, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
8.	Фінансовий ринок	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
9.	Страхування та страховий ринок	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
10.	Банківська система.	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
11.	Міжнародні фінанси	усне опитування, перевірка самостійної роботи, модульна контрольна робота №2

Перелік питань до семестрового контролю

1. Предмет та об'єкт дослідження науки про фінанси.
2. Історичний аспект виникнення фінансів. Передумови виникнення фінансів.
3. Фінанси як економічна категорія. \
4. Об'єкт, суб'єкт та функції фінансів.
5. Склад фінансових відносин.
6. Функції фінансів, їх суть.
7. Фонди грошових коштів: централізовані і децентралізовані. Взаємозв'язок фінансів з іншими вартісними категоріями.
8. Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови.
9. Характеристика ланок фінансової системи.
10. Зміст та призначення фінансової політики.
11. Види фінансової політики.
12. Характеристика бюджетної політики.
13. Характеристика податкової політики.
14. Характеристика грошово-кредитної політики.
15. Типи фінансової політики.

16. Фінансова стратегія.
17. Фінансова тактика.
18. Особливості сучасної фінансової політики України.
19. Фінансовий механізм та його складові елементи.
20. Структура фінансового механізму.
21. Зведені та індивідуальні фінансові показники.
22. Цілі фінансового планування.
23. Зміст і функції фінансового планування.
24. Принципи фінансового планування
25. Види та сутність фінансових планів.
26. Бюджет (кошторис) як інструмент фінансового планування.
27. Стратегічне та оперативне управління фінансами.
28. Розподіл функцій в управлінні фінансами між державними органами.
29. Функції Міністерства фінансів України та його структурних підрозділів в управлінні фінансами.
30. Зміст, сфера та принципи фінансового контролю.
31. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю.
32. Класифікація фінансового контролю.
33. Форми та методи фінансового контролю.
34. Організація фінансового контролю в Україні.
35. Відмінності фінансового контролю та аудиту.
36. Склад державних фінансів.
37. Державний бюджет як економічна категорія.
38. Функції державного бюджету.
39. Структура бюджетної класифікації в Україні.
40. Склад бюджетної системи України.
41. Призначення податків у економічній системі держави.
42. Функцій податків.
43. Види і форми податків.
44. Сутність державного кредиту, його роль, функції та характерні ознаки.
45. Класифікація державних позик та форми державного кредиту.
46. Державний борг: сутність, види та обслуговування.
47. Роль місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку регіонів.
48. Доходи і видатки місцевих бюджетів.
49. Державна регіональна фінансова політика.
50. Вертикальний та горизонтальний фіскальний дисбаланс, фінансове вирівнювання.

51. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації.
52. Класифікація суб'єктів господарювання.
53. Характеристика організаційно-правових форм суб'єктів господарювання.
54. Функції фінансів підприємств.
55. Сфера фінансових відносин підприємств.
56. Принципи організації та функціонування фінансів підприємницьких структур.
57. Джерела формування та розміщення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання (підприємств): їх склад і характеристика (власні, позичені, залучені).
58. Поняття статутного капіталу.
59. Поняття резервного капіталу.
60. Поняття нерозподіленого прибутку.
61. Оборотні та необоротні активи підприємства.
62. Сутність та структура фінансового ринку.
63. Класифікація фінансових ринків.
64. Суб'єкти фінансового ринку.
65. Фінансові активи та фінансові інструмент.
66. Функції фінансових посередників в економіці.
67. Класифікація фінансових посередників.
68. Характеристика небанківських фінансово-кредитних установ.
69. Валютний ринок та його функції.
70. Валютна цінність, валюта.
71. Валютні операції.
72. Кредитний ринок. Структура, особливості організації.
73. Ринок цінних паперів: функції, структура.
74. Характеристика інструментів ринку цінних паперів: пайових, боргових, похідних.
75. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
76. Функції страхування. Принципи страхування
77. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.
78. Страховий ринок. Поняття страхового ринку і його організаційна структура.
79. Економічна сутність банків. Функції банків.
80. Класифікація комерційних банків.
81. Одно- та дворівневі банківські системи.
82. Характеристика пасивних операцій банків.
83. Характеристика активних операцій банків.
84. Банківські послуги.

85. Центральний банк та його роль в економіці. Функції Центрального банку та його повноваження.
86. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів.
87. Тенденції розвитку світового фінансового ринку, чинники, що їх визначають.
88. Міжнародний валютний фонд. Держави-члени фонду та їх квоти. Органи управління Фонду. Джерела створення ресурсів Фонду та їх використання.
89. Група Світового банку.
90. Участь України в міжнародних фінансових організаціях.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Викладання дисципліни передбачає використання новітніх освітніх технологій, спрямованих на підвищення зацікавленості студентів в вивченні курсу, оволодінні теоретичними та практичними знаннями з предмету. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни будуть здійснюватися проблемні лекції (за участю студентів), презентації (лекцій/семінарів), кейси (оцінка теорії через практичні аспекти), робота в малих групах та семінари-дискусії, що використовують мультимедійне техніко-програмне забезпечення. Рекомендовані методи активації наведені нижче у таблиці 6.

Таблиця 6

Складові методів активізації процесу навчання

№ п/ п	Тема	Методи активізації процесу навчання		
		Лекції	Семінари (практичні)	Інше
Змістовий модуль I. ФІНАНСИ І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ				
1.	Зміст та особливості підготовки фахівців за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування			
2.	Економічна природа і призначення фінансів		Семінар – дискусія	
3.	Фінансова система та фінансова політика		Семінар – дискусія	
4.	Фінансовий механізм	Участь студентів в проведенні лекції	Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів фінансова система України
Змістовий модуль II. ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ				
5.	Державні фінанси		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів характеристика стану державних фінансів України

6.	Місцеві фінанси		Семінар – дискусія	
7.	Фінанси суб'єктів господарювання		Семінар – дискусія	
8.	Фінансовий ринок		Семінар – дискусія	
9.	Страховання та страховий ринок		Семінар – дискусія	
10.	Банківська система	Участь студентів проведенні лекції	Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів щодо оцінки стану банківської системи України
11.	Міжнародні фінанси	Презентація	Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів щодо оцінки стану платіжного балансу, зовнішнього боргу України

Рекомендовані джерела інформації

Основні (до модуля 1)

1. Внукова Н.М. Фінанси: вступ до фаху: Навчальний посібник / Н.М. Внукова, В.І Успенко. – Харків: БУРУН і К, 2012. – 352 с.
2. Гроші та кредит: підруч./ [Ред. Савлук М. І.]. - 5-те вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. - 744 с.
3. Гроші та кредит: підруч./ [За ред. С. К. Реверчука]. - К.: Знання, 2011. - 382 с.
4. Гроші та кредит: підруч./ [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В. та ін.]. - К.: Київський університет, 2010. - 559 с.
5. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші і кредит: теорія і практика [текст]: навч. посіб./ Д.І. Коваленко, В.В. Венгер — К.: „Центр учбової літератури”, 2013 — 578 с.
6. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси: [навч. посіб.] / О. І. Кремень, В. М. Кремень. - К.: ЦУЛ, 2012. - 416 с.
7. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): [навч. посіб.] - 5-те вид., без змін./ В.М – Опарін. - К.: КНЕУ, 2008. - 240 с.
8. Опарін В. М., Мацько В. І., Кондратюк С. Я., Коломієць Г. Б. Бюджетна система: навч.-метод. посіб для самост. вивч. дисц.–2-ге вид., перероб і доп. – К.: КНЕУ, 2012 – 336с.
9. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. Навч. посіб. – К.: Знання – Прес, 2012 – 496 с.
10. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: [навч. посіб.] / О. Я.Стойко, Д.І. Дема. - К.: Алерта, 2014. - 432 с.
11. Теорія фінансів: [підруч.]/ За ред. проф. Федосова В. М., Юрія С. І. - К.: ЦУЛ, 2010. - 576 с.
12. Финансы (теоретические основы): [учеб.]/ [М. В. Гридчина, В. Б. Захожай. Л. Л. Осипчук и др. - К.: Персонал, 2010. - 336 с.
13. Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. - К.: Знання, 2012. - 611 с.
14. Фінанси: [навч. посіб.] / Ред. Меглаперідзе А. С. - К.: ЦУЛ, 2013. - 420 с.
15. Фінанси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. — Вінниця: Нова Книга, 2009. — 383 с.
16. Фінанси для фінансистів [текст] : підручник. / О. А. Шеремет, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 612 с.
17. Фінанси: курс для фінансистів. Підручник. / За ред. д.е.н., проф. Буряка П. Ю., д.е.н., проф. Вихор О. Б. — К.: «Хай-Тек Прес», 2010. —528 с.
18. Юрій С. І, Бескид Й. М. – Бюджетна система: навч. посіб – К.: НІОС, 2009– 356с .

Нормативно-правові

19. Бюджетний кодекс України від 08.07. 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

20. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Додаткові

21. Базилевич В. Д., Беластрик Л. О. – Державні фінанси: навч. посіб / за ред. В. Д. Базилевича – К: Атака, 2002 – 368 с.

22. Волохова І.С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2010. – 234 с.

23. Василик О.Д. Державні фінанси України: [підручн.] / О.Д.Василик, К.В.Павлюк; 2-е вид., перероб. та доп.- К.: ЦУЛ, 2004.- 608 с.

24. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси: [навч. посіб.] / С. В. Ковальчук, І. В. Форкун - Л.: Новий світ-2000, 2011. - 568 с.

25. Карлін М.І.Державні фінанси розвинутих країн: [навч. посіб.] / М.І Карлін. - Л.: Новий Світ-2000, 2010. - 484 с.

26. Карлін М.І.Державні фінанси України: [навч. посіб.] / М.І. Карлін. - К.: Знання, 2008. - 348 с.

27. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: [монографія] / . І.О Луніна. - К.: Наукова думка, 2006.- 408 с.

28. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб і доп. – К.: Знання-Прес, 2003 – 523 с.

29. Теорія фінансів: [навч. посіб.] / Леоненко П.М., Юхименко П.І., Ільєнко А.А. та ін. - К.: ЦНЛ, 2005. - 480 с

30. Фінанси: [навч. посіб.] / В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін; за ред. В.І. Оспіщева. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2008. - 366 с.

31. Фінанси: [навч. посіб.] / Бечко П. К., Тулуш Л. Д., Бечко П. М. та ін. - Л.: Новий Світ - 2000, 2011. - 345 с.

32. Теорія фінансів: [навч. посіб.] Навч. посіб./ Леоненко П.М., Юхименко П.І., Ільєнко А.А. та ін. - К.: ЦНЛ, 2005. - 480 с

Електронні джерела

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.

2. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua

1. Внукова Н.М. Фінанси: вступ до фаху: Навчальний посібник / Н.М. Внукова, В.І Успенко. – Харків: БУРУН і К, 2012. – 352 с.
2. Гроші та кредит: підруч./ [Ред. Савлук М. І.]. - 5-те вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. - 744 с.
3. Гроші та кредит: підруч./ [За ред. С. К. Реверчука]. - К.: Знання, 2011. - 382 с.
4. Гроші та кредит: підруч./ [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В. та ін.]. - К.: Київський університет, 2010. - 559 с.
5. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші і кредит: теорія і практика [текст]: навч. посіб./ Д.І. Коваленко, В.В. Венгер — К.: „Центр учбової літератури”, 2013 — 578 с.
6. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси: [навч. посіб.] / О. І. Кремень, В. М. Кремень. - К.: ЦУЛ, 2012. - 416 с.
7. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч. посіб./ [За заг.ред. Боришкевич О.В., Віднійчук-Вірван Л. А.] - Львів: Магнолія , 2010.- 214 с.
8. Мілай А.О. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навч. посіб./ Мілай А. О. - К.: МАУП, 2007. - 384 с.
9. Місцеві фінанси: навч. посібник / М.О.Євдокімова; ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2014. – 343 с.
10. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): [навч. посіб.] - 5-те вид., без змін./ В.М – Опарін. - К.: КНЕУ, 2008. - 240 с.
11. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції: підручн. - Вид. 2-ге, перероб. і допов. - К.: ЦУЛ, 2007. - 632 с.
12. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: [навч. посіб.] / О. Я.Стойко, Д.І. Дема. - К.: Алерта, 2014. - 432 с.
13. Теорія фінансів: [підруч.]/ За ред. проф. Федосова В. М., Юрія С. І. - К.: ЦУЛ, 2010. - 576 с.
14. Финансы (теоретические основы): [учеб.]/ [М. В. Гридчина, В. Б. Захожай. Л. Л. Осипчук и др. - К.: Персонал, 2010. - 336 с.
15. Фінанси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. — Вінниця: Нова Книга, 2009. — 383 с.
16. Фінанси для фінансистів: підруч./ [За заг. ред. Т. А. Говорушко]. - К.: ЦУЛ, 2013. - 612 с.
17. Фінанси: [навч. посіб.] / Ред. Меглаперідзе А. С. - К.: ЦУЛ, 2013. - 420 с.
18. Фінанси: курс для фінансистів. Підручник. / За ред. д.е.н., проф. Буряка П. Ю., д.е.н., проф. Вихор О. Б. — К.: «Хай-Тек Прес», 2010. —528 с.
19. Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. - К.: Знання, 2012. - 611 с.

20. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами, внесеними згідно із Законом України № 5060-VI від 05.07.2012 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/господарський%20кодекс>.

21. Закон України “Про банки та банківську діяльність” № 2121 – III від 07.12.2000р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>

22. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів”: Затв. Постановою ВРУ від 30.10.96 № 475/96-ВР // ВВР України. —1996. — № 51. — С. 292.

23. Закон України “Про Національний банк України”: Затв. Постановою ВРУ від 20.05.99 № 679-14 // ВВР України. — 1999. — № 29.— С. 238.

24. Закон України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)" від 15.03.01 № 2299-III

25. Закон України “[Про цінні папери та фондовий ринок](#)” № 3480-IV від 23.02.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

26. Закон України «Про вступ України до міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» № 2402-XII від 03.06.92 р.

27. Закон України «Про кредитні спілки» № 2908-III від 20.12.2001р.

28. Закон України «Про лізинг» (зі змінами, внесеними Законом України від 14.01.99 р. № 394-XIU) № 723/97-ВР від 16.12.97 р.

29. Закон України „Про страхування” № 85/96-ВР від 07.03.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96>

30. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» №2664-111 від 12.07.2001 р.

31. Закон України «Про валюту і валютні операції» 2473-VIII від 21.06.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

Додаткові

32. Боришкевич О.В. Валютне регулювання та контроль: Навчальний посібник /О.В. Боришкевич, І.В. Краснова, В.С. Білошапка та ін. За заг.ред. Боришкевич О.В.К.: КНЕУ, 2008. – 400 с.

33. Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2014. - 208 с.

34. Вовчак О. Д., Бучко І. Є., Костак З.Р. Гроші та кредит: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2012. - 424 с.

35. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 564с.

36. Головка А.Т. Ринки фінансових інструментів та їх інфраструктура: монографія / А.Т. Головка, С.М. Лаптев, О.А. Кириченко. - К.: Університет економіки та права "КРОК", 2009. - 560 с.
37. Гроші і кредит: Підручник / О.М. Колодізев, В.Ф. Колесніченко. — К. : Знання, 2010. — 615 с.
38. Гроші та кредит: Навч. посіб. / С.М. Колотуха, С.А. Власюк. — К.: Знання, 2012. — 495 с.
39. Деньги, кредит, банки: учебник/ [ред. Лаврушин О. И.]. - 7-е изд., стер. - М.: КНОРУС, 2008. - 560 с.
40. Деньги. Кредит. Банки/ Под ред. Е.Ф. Жукова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. - 783 с.
41. Кириленко О.П. Місцеві фінанси: [навч. посіб.] /- О.П. Кириленко.- Тернопіль: Астон, 2004. – 344 с.
42. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші і кредит: теорія і практика [текст]: навч. посіб./ Д.І. Коваленко, В.В. Венгер — К.: „Центр учбової літератури”, 2013 — 578 с.
43. Ковальчук К. Ф., Козенков Д. Є., Момот Ю. Г. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2013. - 150 с.
44. Котковський В.С. Банківські операції: навч. посіб./ В.С.Котковський, О.В.Неізнестна.- К.: Кондор, 2011.- 498 с.
45. Левченко Л. В. Гроші та кредит: навч. посіб./ [Левченко Л. В.]. - К.: ЦУЛ, 2011. - 224 с.
46. Патика, Н. І.. Міжнародні валютно-кредитні відносини: навчальний посібник/ Н. І. Патика. - К.: Знання, 2012. - 566 с.
47. Петленко Ю.В. Місцеві фінанси: Опорний конспект лекцій/ Ю.В.Петленко, О.Д.Рожко.- К.: Кондор, 2004- 212 с.
48. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник /А.М. Поддєрьогін// – 7-ме вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2012. – 552 с.
49. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Підручник. Видання 4-те, перероблене та доповнене. Щетинін А. І. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 440 с.

Електронні джерела

1. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду (МВФ) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imf.org
3. Офіційний сайт Групи Світового банку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.worldbank.org